

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Principia Juris Canonici : Ex Libro ... Decretalium Gregorii
IX. Pontificis M / Antehac In Alma & Archi-Episcopali
Benedictina Universitate Salisburgensi**

König, Robert

Salisburgi, 1725

VD18 80460518

32. De Officio Judicis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61781](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61781)

ut seipsum eadem autoritate, sive potestate privet. Præsumitur autem in dubio jurisdictionis potius cumulativè concedi. arg. l. 1. C. de Præfect. urb. l. quousies 9. §. fin. ff. de Administr. & peric. Tut. 1. 14. §. nos igitur. de Præbend. in 6.

§. VII.

32 *Finis* Jurisdictionis ordinariæ est: ut Religio, l. 4. C. de Summa Trinit. pax, concordia & tranquillitas publica servetur. l. 3. l. 13. ff. de Officio Præsidis. itémque ut lites finiantur & summatim sanctissima Juris præcepta, quæ sunt: *honestè vivere; alterum non ledere; suum cuique tribuere.* §. 3. Inst. de F. & F. salva, & illabata custodiantur.

§. VIII.

33 *Effectus* Jurisdictionis ordinariæ is est præcipuus, quod quivis jurisdictionis hac ratione muneris sui præditus eam exercere per se, & alii etiam generaliter delegare possit. Vid. supra dicta de Offic. deleg. §. 1. n. 8. Alter effectus spectatur in actionibus & remediis, quæ competunt illi, qui, cum controversia ei de jurisdictione movetur, vel in eadem turbatur, probare potest, se in quasi possessione, vel dominio jurisdictionis constitutum esse ad hoc, ut defendatur. Et quidem si turbatio fiat in quasi possessione jurisdictionis, datur utile interdictum *uti possidetis.* c. 9. de Probat. Gaill. de Pignorat. observat. ult. si quis vi, adeoque atrociter dejectus sit de quasi possessione jurisdictionis, pro ea recuperanda agere potest spoliatus interdicto utili *Unde vi* c. 24. de Elect. quamvis de Jure civili sententia hæc de Interdictis pro jurisdictione competentibus, vix obtineat. Cum verò de ipso jurisdictionis jure lis oritur, locum inveniunt confessoria, & negatoria actiones. Harpprecht in §. aque 2. n. 4. Instit. de Action.

§. IX.

34 *Contraria* Jurisdictionis ordinariæ sunt modi, quibus Ordinarius esse desinit. Desinit

autem I. lapsu temporis, ad quod datus est. II. Amotione; seu privatione officii facta ab eo, qui jus amovendi habet, ex justa scilicet causa, v. g. ob abusum jurisdictionis. arg. c. 12. §. sacri. de Pœnis. III. Resignatione legitima officii, de qua supra Tit. 9. IV. Morte ejus, cui commissæ est jurisdictionis personalis, per *Novel. 22. c. 20. in pr.* & his similibus. Morte tamen illius, qui commisit jurisdictionem ordinariam non expirat, sive res adhuc sit integra sive non. Colligitur ex c. 2. de Officio Delegati in 6. Atque per hoc distinguitur ordinarius à delegato, cujus jurisdictionis finitur, si delegans re integrâ moriatur, ut in Tit. de Officio delegati. n. 33. probatum. Ratio diversitatis est: quod ordinaria jurisdictionis concedatur autoritate juris, quod nunquam moritur; econtrà delegata tantum proveniat, & dependeat ex voluntate delegantis, quando res est integra. Excipitur verò specialiter Vicarius generalis Episcopi, qui licet jurisdictionem ordinariam habeat, tamen eam amittit per mortem Episcopi etiam quo ad negotia jam cœpta, ex singulari ratione: quia eam non nisi dependenter à tribunali Episcopi accepit.

TITULUS XXXII.

De Officio Judicis.

SUMMARIA.

1. Quid sit Officium Judicis 2. Et quotuplex?
3. Nemo nisi publica auctoritate officium hoc conferat qui potest.
4. Usque 13. Quis officio judicis fungi possit?
13. Usque 17. Quæ pertineant ad officium Judicis?
17. Officium Judicis consistit in causa cognitione, decisionem & executione.
18. Finis hujus Officii.
19. Judicis officium exigit, ut non selectatur passivè, 20. Usque 25. Ut non accipiat personam.
25. 26. Ut abstineat à muneribus. 27. 28. Ut ne à veritate, aut legibus recedat.

Hec de diversorum Judicum officiis & potestate in specie. Modò exponitur Officium Judicis in genere.

§. I.

I Definitur Officium Judicis, quòd sit potestas, quæ ad dirimendas lices, tollendæque gravamina quomodolibet secundum æquitatem exercetur, ut per hoc omniùm tranquillitati privatim & publicè consulatur. Mynsing. *ad Instit. h. t. n. 4.* Breviùs describi potest, quòd sit munus publicum cognoscendi, & definiendi res judicio postulatis.

§. II.

2 Dividitur Officium Judicis in nobile & mercenarium. Nobile officium DD. illud appellant, quod per se stat, hoc est, quod non præcisè deservit, & alligatur actioni partis litigantis, sed autoritate juris exercetur, etiamsi nulla proponatur actio. Et hoc contingit, vel adjuvando jus commune, ut si Judex parti pauperi ex officio deputet advocatum *l. 1. §. 4. ff. de Postulando.* pupillo tutorem, aut litigantibus judicem specialem constituat. *l. 1. ff. de Jurisd.* Vel sit impugnando jus commune, ut si concedatur restitutio in integrum, quæ rescinditur id, quod de jure alias validum. *c. 1. & 2. de Restit. in integr.* Officium Judicis mercenarium vocant, quod non exercetur, nisi ad instantiam partis habentis actionem in jure fundatam, ita quidem, ut si nulla moveatur actio, judicium inchoari nequeat; imò nec coeptum continuari, si partes mutuo consensu à lite desistant, aut transigant. *l. adiles 25. §. 8. ff. de Edil. edicto. P. norm. in c. 2. h. t. in 6.* Ideo autem mercenarium dicitur, quia Judex ad id videtur suo modo, obligatus, quemadmodum mercenarius ad operas alteri pro mercede locatas.

§. III.

3 *Causa efficiens* Officii Judicis est autoritas juris vel consuetudinis, & consensus Principis, vel ejus, qui jus dandi Judicem habet; ut

ex dictis colligitur, ac per se manifestum est, neminem nisi publicâ autoritate illud officium obire posse, *l. 78. ff. de Judiciis.* & inde est lex Julia de ambitu lata adversus eos, qui pecuniâ & largitionibus ambiunt magistratus, quâ ambientibus irrogabatur pœna exilii cum infamia *l. un. ff. Ad l. Jul. de amb.* quæ tamen passim negligitur, teste experientiâ, Sed utinam non negligetur, vel severiorem etiam aliquando Principes statuerent de non emendis vendendisque dignitatibus & officiis, cum ex hac mercatura gravissima mala in Remp. redundent, ut expendit Azor. *Instit. moral. p. 3. l. 8. c. 7. q. 3.* & Nos alibi.

§. IV.

Subjectum est, qui fungitur officio judicis. Fungi autem potest omnis, qui non prohibetur naturâ vel jure. *c. 1. causâ 4. q. 7. l. 12. §. 2. ff. de Judiciis.*

Natura prohibetur I. perpetuò furiosus, infans, & omni alii usu rationis destituti; quia defectus usus rationis inhabilitat ad omnem actum moralem & humanum. Ante furorem tamen judex datus, si spes sit sanæ mentis reditura, in eodem permanet officio, sed judicandi necessitatem morbus fonticus remittit. *l. 46. ff. de Judiciis.*

II. Prohibetur mutus & surdus. *d. l. 12. §. 2.* Mutus: quia neque interloqui, neque sententiam recitare potest; quorum utrumque judici incumbit. *h. t. Instit. h. t.* Surdus: quia nequit audire disceptationem partium, depositionem testium, & utriusque partis jura plenâ inquisitione discutere; quæ magna pars est muneris judiciarii. *l. 9. C. de Judiciis. c. 11. causâ 30. q. 5.*

An cœcus judex esse possit? inutilis fermè quæstio est; ut tamen moræ deferam, dico, posse esse: cum nullâ lege ab hoc munere arceatur, nec cœcitas oculorum noceat claritati ingenii, quo judex censetur. Et hanc sententiam probat *l. cœcus 6. C. de Judiciis.*

Verum sunt quædam causæ, in quibus cœcus hoc officio judicandi fungi non valet; quæ videlicet ocularem inspectionem desiderant, ut si de finibus agatur, aut de comparatione literarum. *l. 8. §. fin. ff. Fin. regund. l. 22. C. ad L. Cornel. de fals.*

7 III. Prohibetur impubes, sive qui 14. ætatis annum nondum complevit: quia caret judicio requisito ad hoc officium, & ideò omnibus officiis civilibus debet abstinere. *l. 2. §. 1. ff. de R. F. Hodie tamen, ubi jurisdictio ex successione obvenit, ea etiam in pupillos, aliosque utcumque prohibitos transit, sed per Tutores, Curatores, aut Administratores exercetur. P. Engel ad h. t. n. 4.*

8 Jure ab Officio judicis arcetur I. minorennis; *c. 41. de Officio deleg.* At sub ista distinctione: aut est minor 25. annis, major tamen 20. & potest dari iudex etiam invitis partibus *l. 41. ff. de Recept. qui arbitr.* ubi Callistratus alii, lege Julia cautum esse, *ne minor 20. annis judicare cogatur.* Aut est minor 20. annis, major tamen 18. & tunc non potest dari iudex nisi vel à Principe, vel ex consensu partium, ut patet ex *d. c. 41.* Aut est minor 18. annis, & non nisi à solo Principe iudex constitui potest, qui si gnarus ætatis ei causam committat, hoc ipso censetur illum habilem reddere per *l. 57. ff. de re jud.* Confer. Panorm. *ad d. c. 41. n. 5.*

9 II. Prohibetur fœmina. *d. c. 1. causâ 3. q. 7. causâ 33. q. 5. l. 12. §. 2. ff. de Judiciis.* Ratio fortè est vitium levitatis, ac sexûs mobilitas; & quòd lubricum, captionibusque obnoxium sit fœminarum iudicium. Excipitur: ut officium judicis fœminæ competere possit, ubi ex usu, & consuetudine, vel privilegio Principis jurisdictionem ordinariam hæreditariam habet. *c. 4. de Arbitr. l. 2. & ibi DD. ff. de R. F.* consultus tamen est, ut munus judicandi aliis committat.

10 III. Servus: quia quoad officia civilia re-

putatur pro nullo. *l. 32. ff. de R. F.* debet autem servus non solum reverà talis esse, sed etiam pro tali haberi: etenim si communiter liber habitus in iudicem eligatur, ejus acta sustinentur, lege humanâ propter communem errorem defectum jurisdictionis supplente, ne in causis publicis decipiamur, ac graves confusiones suboriantur. *L. Barbarius 3. ff. de Offic. Prat.* Quam legem DD. communiter extendunt ad quemcumque alium casum, ita ut acta iudicis quomodocumque illegitimi semper teneant, si habeatur communiter pro legitimo: nam communis error titulo subnixus jus facere dicitur, modò illa illegitimitas non sit juris Divini, aut naturalis: quia tunc lex humana defectum supplere nequit. Latè Sanchez *l. 3. de Matrim. disp. 22. per tot.*

IV. Prohibetur judicare qui senel senatus, aut dignitate motus est. *d. l. 12. §. 2. ff. de Jud. c. 1. causâ 3. q. 7.* dummodò amotus sit ob turpem causam, cujus generis recenset *l. 7. ff. Ad leg. Juliam repetund.* Et ad hanc classem pertinent quoque infames per *d. c. 1. & l. 2. C. de Dignitat.* Item excommunicati. *c. 24. de Sentent. & rejud. & Hæretici. c. 10. de Officio ordin. & c. 13. Sacerdentes. de Hæreticis.* Limita: nisi excommunicatio, aut hæresis sit tolerata, ut in praxi nostræ Germaniæ patet.

V. A munere judicandi arcetur Canonum legum, morumque imperiti, & qui carent scientiâ requisitâ ad judicandum de causa commissa. *c. 1. de Consang. & Affinit. Novel 82. pr.* Ratio est: quia iudicem non secundum animi sui ductum, sed secundum Canones, leges, statuta, itémque rationabiles consuetudines & mores locorum judicare oportet. *c. 1. & 5. de Constit. princ. Inst. b. t. Novel. 18. c. 1. Novel. 82. c. 2. & 13. Gail. 1. Observ. 36. & si per imperitiam male judicet, litem suam facit, & obligatur parti læsæ, quatenus religioni Superioris æquum visum fuerit. *princ. Inst. de oblig. qua ex quasi del. l. fin. ff. de Extra.**

ord. cognit. Imò ab hanc imperitiam Prælati-
tus jubetur Prælati de jeci. c. nisi §. pro defe-
ctu. de Renunt. c. fin. de Eccl. & qualitat.

§. V.

13 *Materia seu objectum* aliud est officii nobi-
lis Judicis, aliud est officii mercenarii.

Ad Objectum officii nobilis Judicis spectant
inquisitio & punitio sceleratorum, absolutio
à censuris, admissio postulationis, restitutio
in integrum minorum, cautio damni infecti,
facultas concedendi veniam ætatis, constitu-
endi Tutores, vel curatores, dandi advocatum
parti, quæ illum habere non potest, restitutio-
natalium, famæ & honoris, creatio notario-
rum, & omnia alia, in quibus Judex interpo-
nit suum officium vel motu proprio & nemine
petente: vel ad instantiam & implorationem
quidem partis, sed sine actione proposita.

14 *Ad Objectum* officii mercenarii pertinet,
quidquid Judex proposita jam actione in ju-
dicio præcipit, prohibet, vetat, permittit, in-
ter loquitur: ista enim omnia dicuntur expedi-
di officio Judicis mercenario. *L. utiles 25. §.*
item sciendum ff. de edilit. edicto. DD. in l. 1.
ff. de Jurisdic. Quin & cognitâ jam contro-
versâ illud Judicis officium deservit etiam
causâ definiendâ sive decidendâ: quippe om-
nes sententias Judex ex officio mercenario
pronuntiare dicitur: nec tantum super re prin-
cipali, & causâ in judicium deductâ, sed etiam
super fructibus, damnis, sumptibus litis, aliis-
que accessionibus. l. 49. §. ult. ff. de Actionib.
empri. l. 55. ff. de re judicata. Schneidervv.

in §. 11. n. 10. inst. de Actionib. Sanè exe-
cutionem non hoc mercenario, sed nobili
Officio Judicis fieri, versis est: tum quia
officium mercenarium simul atque definitiva
sententia, quæ totam causam terminat, lata est,
cessat atque expirat. *l. Judex. 55. ff. de re jud.*
adeo ut nec postmodum de expensis judicare
possit. *l. terminata. C. de fruct. & lit. expens.*
tum quia à sententia definitiva appellari

potest; ab ejus autem executione, nisi mag-
nis ex causis, non appellatur.

Dubium est: utrum ad officium Judicis
spectet supplere exceptiones, vel allegationes
partium, quas fortè imprudentes Advocati
omiserunt? & communis sententia sustinet,
judicem absolute quidem ad id non obligari,
cum non teneatur simul esse Advocatus par-
tium; posse tamen, si ejus nobile officium
imploratum fuerit, supplere ea, quæ sunt
Juris v. g. omissam exceptionem præscriptio-
nis, vel Senatus consulti Vellejani, non verò
ea, quæ sunt facti per expressum text. in *l. un.*
C. ut qua desunt Advocatis. Judicis enim
non est facta aliorum proponere, tanquam
ordinarie sibi incognita, & præcisè ab aliis
dependentia; bene autem fundamenta juris
ipsis factis applicare, & desuper ferre senten-
tiam. Illud probabilius est, exceptionem,
quæ ex actis relucet, supplendam esse à Judice
non modò in causis Civilibus, sed & Crimi-
nalibus. *Mynsing. 3. Observ. 38.* Adeoque
etiam præsumptio supplenda necessariò, dum-
modò allegatum fuerit factum, unde exsur-
git: veluti ex allegato & probato possessio-
nis initio, ultra Judex ejus tractum præfens
præsumet oer *l. 15. §. 3. ff. Ex quibus causis*
major. l. 4. C. ad exhibendum.

§. VI.

Forma officii Judicis in tribus potissimum
consistit, cognitione nempe, decisione, & exe-
cutione. Cognitione fit, quando utraque pars
auditur, rationesque allatæ ponderantur, & ad
justitiæ lancem appenduntur. Decisione
fertur æqua sententia, & cuique parti suum
attribuitur. Executione non solum sententia
lata confirmatur, & approbatur, sed insimul
quoque res victori traditur, & appropriatur.

§. VII.

Finis officii Judicis est suum quique tribuere
secundum leges & consuetudinis sententiam
ferendo, attentâ præ omnibus mente legis-
la-

tatoris & æquitate naturali. c. 6. de V. S. l. 5.
C. de L. l. 90. ff. de R. F.

§. VIII.

19 *Effectus* Officii Judicis spectatur in obligatione juris dicendi, æquitatisque statuendæ; cui ut Judex satisfaciatur.

I. Cavebit, ne flectatur irâ, odio, timore precibus, vel amicitia, sed ut fungatur officio boni & innocentis viri. c. 4. causâ 3. q. 7. Quare Baldus duplicem salem requirit in Judice, scientiæ scilicet & conscientiæ, eumque sine illo insipidum, sine hoc verò diabolicum esse pronuntiat.

20 II. Judex non accipiet personam: quia in judicio non est habenda personarum acceptio juxta c. 12. de R. F. in 6. Quod (ut summam hic perstringam) variis modis fieri potest. *Primo* accipit Judex personam, ideoque graviter peccat, quando in alterius partis gratiam fert iniquam sententiam. *Secundo*, si casu, quo causa civilis ex parte unius litigantis apparet probabilior justior, & ex parte alterius minus probabilis, non judicat secundum eam, quam ipse censet probabilioris: Judex namque à Rep. vel Superiore constitutus est ad definiendas causas, prout melius videtur & conformius legibus, ac rationibus.

Hinc Innocentius XI. Anno 1679. die 2. Martii meritò contrariam sententiam damnavit, & prohibuit. *Tertio* accipit Judex personam itidem in causis civilibus, quando, ubi est æqualis probabilitas (sive juris, sive facti) non æquè favet utrique parti, materiam scilicet sive rem liti subjectam æqualiter inter partes dividendo, si secundum se, aut secundum pretium divisibilis sit, aut si divisibilis non sit, eam ex consensu parti per sortes uni adjudicando, vel aliter partes inter se componendo: quia Judex suum cuique jus tribuere tenetur, neque potest absque periculo acceptionis personarum & manifesta injustitia uni parte majus jus ad rem concedere, quàm à parte rei

juxta merita causæ habeat, sicut nec alteram partem suo jure privare, cum rei controversia dominus non sit. Ergo in casu, quo utraque pars omninò æquale jus habet, utrique æquale jus adjudicare debet, & non uni totum, alteri verò nullum; nisi alterutra pars rem possideat, vel causa, de qua agitur, sit privilegiata, & favorabilis, nam cæteris paribus pars possidens, & causa favorabilis prævalet, & pro ea judicandum per c. 65. de R. F. in 6. & c. fin. de Sentent. & re jud. Menoch. de Arbitr. casu 339. n. 22. *Quarto* Judex accipit personam, quando in criminalibus condemnat reum, præsertim ad pœnam ordinariam, habentem causam æquè probabilem, quàm accusator, aut etiam minus probabilem, dummodo probabilem: tum quia in criminalibus, si parium jura sunt obscura (uti sunt quando utrinque sunt opiniones probabiles) reo favendum est potius, quàm actori juxta c. 11. de R. F. in 6. tum quia ad condemnandum reum oportet probationes contra eum luce meridiana esse clariores juxta l. fin. C. de Probat. satius enim est impunitum relinqui facinus nocentis quàm innocentem condemnare. l. 5. ff. de Pœnis. *Quinto* denique Judex accipit personam, non solum, quando non secundum merita causæ judicat, sed etiam quando causas pauperum protendit, divitum citò expedit: item quando absque legitima causa uni parti constituit longiorem terminum ad probandum, aut informandum, quàm alteri; etsi enim leges iudicibus permittant, ut pro arbitrio, & exigentia dilationes longiores vel breviores indolgeant, non tamen concedunt, ut pro libidine & gratificandi studio possint uni parti tribuere longiorem terminum, quàm alteri, maxime cum alterius incommodo. Sed de his plura alibi.

III. Judex abstinebit à muneribus, ne venales habeat sententias; adeoque nec ab eo quidquam accipiet, qui bonam causam habet, ut secundum eam pronuntiet, quia justitia non

est pretio æstimabilis. c. 66. causâ 11. q. 3. c. 10. de Vita & honest. Cleric. Quodsi defacto aliquid notabile acceperit Judex, tum in primis conditione ob turpem causam ad restitutionem conveniri, & repeti potest à dante: nisi constet dedisse animo corrumpendi judicem; quo casu cessaret repetitio, cum turpitudine subesset tam ex parte dantis, quam accipientis, consequenter devolveretur res tradita ad fiscum, sicut omnia similia injuste quaesita arg. l. Lucius. ff. de Fure fisci. Ordinariè verò videtur potius dare pecuniam judici, ut non extraordinariè molester, & intensus sit, sed faciat, quod justum est. Insuper Judici, qui sordibus se corrumpi patitur, graves poenae irrogantur, juxta arbitrium Superioris, & circumstantiarum qualitates, ut apertè colligitur ex l. 2. ff. de condict. ob turp. caus. & t. ff. & C. ad leg. Juliam repetund. Novel. 124. c. 2. Excipiuntur tamen moderata esculenta & poculenta sponte oblata, quorum receptionem jura permittunt Judici. c. 11. §. insuper de Rescript. in 6. & l. 18. ff. de Officio. Praesid. ex praesumptione, quod per hæc non inflectitur animus boni viri, & quod potius humanitatis, quam corruptelæ, & affectus mundinandi causæ offerantur, quamvis melius utique foret etiam ab his abstinere, & juxta consilium Psalmistæ, excutere manus ab omni munere.

26 Num verò Judex saltem pro suo labore ab utraque parte sportulas, id est, certam quotam pecuniæ, vulgò Gericht-Gelt accipere possit? ambigitur. Dixeris non posse, eò quod justitia gratis administrari debeat. Ego referre arbitror: an Judex jam aliàs habeat constitutum aliquod salarium pro honesta sustentatione sufficiens, vel non? priori casu de Jure scripto sportulæ exigi non possunt juxta Novel. 8. §. scriptum est exemplar & sicut & cap. 10. de Vita & honest. Cleric. Quod cap. licet tantum loquatyr de Judice delegato, idem

tamen dicendum erit de Ordinario, utpote longè magis ad justiciam administrandam obligato. Casu posteriori subdividuo inter forum Civile & Canonicum. In foro Civili, cum ordinariè (abstrahendo à laboribus privatis) ex publico & aliunde congrua ac perpetua sustentatio non tribuatur, sed per propriam industriam quisque sibi providere debeat, moderatæ sportulæ conceduntur, quales pro Pedaneo seu Judice dato determinatæ sunt in Novel. 82. c. 9. nemo enim suis stipendiis militare cogitur, nec propterea officium ejus cessat esse gratuitum, ut liquet ex cit. Novel. In foro Canonico autem juxta d. c. 10. de Vita & honest. Cler. & c. 11. §. insuper. & seq. de Rescript. in 6. sportulæ absolutè etiam delegato Judici denegantur; cum in hoc foro ordinariè delegatio fieri soleat personæ Ecclesiasticæ, quæ sufficientem sustentationem ex beneficio habere præsumitur. Quodsi tamen aliquis non habeat beneficium ad sustentationem sufficiens, tunc arg. d. c. 10. à sensu contrario cum Panorm. ibid. n. 11. existimo sportulas peti posse.

Imò de consuetudine videmus, passim in Judiciis quoque ordinariis sportulas quasdam exigi, eò quod intuitu illarum minora salaria judicibus assignari soleant, & alioquin magis habiles officium Judicis in utroque foro subterfugerent, non absque detrimento Reip. & verò talis consuetudo, damnari nequit: cum non sit contra rationem, dare etiam cum intentione obligandi, vel accipere aliquid pro tantis laboribus, periculo. & molestis, quibus defatigantur Judices, si officium suum ritè adimplere velint, præsertim ubi ordinarium salarium laboribus proportionatum non est, vel jam ex alia causa debitum, quemadmodum v.g. redditus beneficiales debentur Clerico intuitu ministerii spiritualis, etsi Judicis delegati officium non subeat. Nec paritas est inter munera & sportulas: quia hæc debentur

Y

pro labore; ac sustentatione Ministrorum justitiæ, & quidem æqualiter ab utraque parte, five absolvatur five condemnetur, ut proinde Judicem non corrumpant, vel magis ad alteram partem inclinent, sicuti munera, quæ inæqualiter offeruntur præcisè ad conciliandum favorem Judicis contra naturam justitiæ, quæ æqualiter omnes respicit.

27 IV. Judex veritatem sectabitur. Oportet igitur cuncta rimari, & ordinem rerum plena inquisitione discutere: interrogandi, respondendi, objiciendique, præbita patientiâ ab eo, ut ibi actio ambarum partium illuminata sit pleniter: nec litigantibus Judex prius velit suâ sententiâ obviare, nisi quando ipsi jam peractis omnibus nihil habeant in quæstione, quod proponant: & tam diu actio ventiletur; quousque ad rei veritatem perveniatur. Textus in c. 11. causâ 30. q. 5. An verò Judex conscientiam in judicando, vel potius acta & probata sequi teneatur? iterum alibi discutiemus.

28 V. Judex nihil ex arbitrio domesticæ voluntatis faciet, sed ordinariè juxta leges, ac jura pronuntiabit, præsertim inferior. c. 3. dist. 4. c. 4. causâ 3. q. 7. primo. Instit. h. t. Novel. 82. c. 13. Ratio est: quia jus certum est, & æquali fronte omnes respicit. Ergo potius ex eo, quàm ex humano arbitrio, quod moveri gratiâ, frangi potentiâ, prece, pretiõve corrumpi, odiõ, spe & metu concuti potest, Judex justitiâ ministrabit.

Notanter autem dixi I. Ordinariè: quia Judex etiam inferior potest aliquando recedere à lege scripta, scil. si constat, aut probabilius est, aliam fuisse mentem legislatoris, tunc enim relictis verbis tanquam cortice legis potest sequi mentem legislatoris, ceu legis animam per c. 41. de appellat. c. ult. de R. F. in 6. l. 17. & 29. ff. de legib. l. 13. §. 2. ff. de Excus. Tutor. Atque ita etiam intelligo l. placuit 8. C. de Judiciis. quæ jubet, æquitatis magis, quàm stricti juris rationem haberi.

Dixi II. Præsertim Judex inferior: quia Supremus Princeps potest dispensare in legum rigore, quando videt id expedire Reip. quod non potest inferior, nisi ex tacita vel expressa Superioris concessione. Quod si leges discrepent, semper jus novissimum sequendum est juxta l. 1. ff. ad l. aquil. Unde fit, ut Judex potius secundum consuetudinem, vel statutum judicare debeat, quàm secundum legem; sic tamen, ut illud ex jure communi interpretetur arg. c. 1. de Constit. in 6.

TITULUS XXXIII. De Majoritate & Obedientia.

SUMMARIA.

1. Quid sit majoritas, 2. usque 12. & unde desumatur
12. Abbatum prerogativa. 23. Præcedentia Ordinum regularium.
14. Quis sit Judex competens litium de præcedentia
15. Majoritas conservatur unitas Ecclesiæ.
16. Ex Majoritate oritur obedientia.

Quia Judicum alii sunt majores, alii minores, idèo hîc competenter agitur de Majoritate & Obedientia.

§. I.

Definitur majoritas, quòd sit prerogativa quâ quis aliis est dignior & honorabilior.

§. II.

Causa majoritatis sunt excellentia potestatis seu jurisdictionis: præminentia ordinis Consecrationis, vel Benedictionis: dignitas conferentis: & prioritas temporis.

Primò igitur & ante omnia attendendum est ad nobilitatem status, & jurisdictionis amplitudinem; vi cujus omnes longè antecellit S. Pontifex, ut qui absolutam & totius orbe diffusam potestatem habet. Proinde post S. Pontificem hodie succedunt Cardinales